

ÚVOD

Úvod k daním příspěvkových organizací

Publikace, která se čtenářům právě dostává do rukou, má záměr vysvětlit na praktických příkladech a v širších souvislostech problematiku daní a zdaňování příspěvkových organizací. Čtenář by měl v publikaci najít odpovědi nejenom na běžné a základní dotazy a praktické problémy, ale i na ty složitější, které se v praxi tak často nevyskytují. Snahou autora bylo celý výklad doplnit a vysvětlit na příkladech, které by čtenářům měly pomoci s pochopením konkrétní problematiky. Přirozenou snahou bylo také reagovat na nejnovější vývoj legislativy, judikatury a výkladových a metodických informací. Zapracovat bylo nutné zejména změny přijaté zákonem č. 170/2017 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti daní.

Část věnovaná daním je rozdělena na kapitoly podle jednotlivých daní, se kterými je možné se u příspěvkových organizací setkat. První kapitola je věnována dani z nabytí nemovitých věcí, která od roku 2014 nahradila daň z převodu nemovitostí. Výklad reaguje na první praktické poznatky a také na novelizaci právních předpisů, které tuto daň upravují.

Další kapitola se zaměřuje na daň z nemovitých věcí, v této oblasti v posledním roce prakticky k žádným změnám nedošlo.

Třetí kapitola je zaměřena na daň z příjmů. Pro rok 2018 došlo v právní úpravě této daně k řadě významných změn, které byly přijaté zejména v tzv. daňovém balíčku. Řada těchto změn se bezprostředně dotýkala příspěvkových organizací, jmenujme zejména oblast daňových odpisů a změn v pravidlech odpočtu od základu daně. Kapitola daně z příjmů je nejrozsáhlejší. Kromě řady příkladů je odkazováno i na nejvýznamnější judikáty, které s danou problematikou souvisí.

Následující kapitola je věnována dani z přidané hodnoty. Vzhledem k tomu, že řada příspěvkových organizací jsou také plátcí daně, nelze výklad této daně opomenout. Pravdou je, že právní úprava DPH je v řadě případů ve vztahu k neziskovým subjektům ne zrovna šťastně formulována, a tak se lze setkat s celou řadou výkladových nejasností. V textu jsme se pokusili najít pro tyto případy řešení, nebo alespoň vyložit a odůvodnit návrh tohoto řešení, pokud jednoznačný postup neexistuje.

Výklad je aktualizován o změny, které přinesla novelizace zákona č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů. I v tomto případě se jedná zejména o změny přijaté v rámci zákona č. 170/2017 Sb.

V poslední kapitole se věnujeme silniční dani, která bývá často u příspěvkových organizací opomíjená. Cílem je tedy vysvětlení základních principů a případů, kdy

je nutné se touto daní v praxi příspěvkových organizací zabývat. Pro rok 2018 nedošlo v právní úpravě této daně prakticky k žádným změnám, byla přijata pouze jedna menší novela zákona o dani silniční.

Hlavním cílem celé publikace je pomoc odpovědným zaměstnancům příspěvkových organizací při řešení často složitých a nejednoznačných daňových a účetních problémů v praxi těchto subjektů. Budeme potěšeni, pokud tento cíl bude naplněn.

V Praze 29. května 2018

Ing. Zdeněk Morávek

Úvod k účetnictví příspěvkových organizací

Ve veřejném sektoru probíhá od roku 2010 reforma účetnictví, provázená řadou změn i v organizačním uspořádání nejen účtáren vybraných organizací. Bohužel její význam není mnohdy hlavně ze strany vedení dostatečně doceněn. Důvodů je více. Jedním ze zásadních je, že se přes všechny různě organizované snahy nepodařilo přesvědčit management některých příspěvkových organizací o potřebě tohoto nástroje pro zasvěcené finanční řízení.

Reforma účetnictví příspěvkových organizací nepatří, ať již z jakéhokoli důvodu, mezi široce medializovaná témata. Přitom se od základu mění zaběhlé postupy a principy účetnictví v oblasti veřejných financí, kam spadají i příspěvkové organizace. Došlo k řadě posunů k lepšímu. Je však stále co zlepšovat, např. zvýšit vypovídací schopnost účetnictví v rámci veřejných financí. K tomuto cíli mají přispět další kroky, které bude nutné v rámci novelizace předpisů realizovat.

I nadále budou příspěvkové organizace čelit novým úkolům. V poslední době se např. hodně hovoří o tzv. „vyrovnávacích platbách“ na sociální služby, jejichž iniciátorem je Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR. Toto téma se dotkne masivního počtu příspěvkových organizací, které tyto služby poskytují nebo je zprostředkovávají. Nejde o nic menšího než o průkaznou stavbu rozpočtů na základě přesně kalkulovaných a průkazných potřeb. Uzrála totiž myšlenka programového financování, tzn. že příspěvek se bude napříště poskytovat na odlišném základě než dosud – totiž právě na základě nově vytvářených kalkulací. Pro kalkulace bude ale potřeba organizovat v příspěvkových organizacích i potřebnou základnu. Nabízí se řada možností, které nebudeme v současném pojednání všechny jmenovat, neboť by to bylo předčasné, nicméně bylo by velmi užitečné, aby se na to příspěvkové organizace začaly připravovat, alespoň tím, že budou vyhledávat bližší informace a výstupy. Ke změně může dojít velmi rychle.

Znamená to, že systémové změny by se neměly finančního účetnictví sice dotknout, ale systém by se dal zajistit např. zavedením potřebné analytiky. Bezesporu jde o další krok, který podobně jako dosavadní kroky učiněné v rámci reformy nemůže spočívat jen v odpovědnosti účtáren. A tak se i nadále budou muset používat mnohé zvláštní instrumenty, se kterými se budou muset účetní jednotky postupně vypořádat. Dále platí, že postupy při aplikaci vyžadují souvislé sledování veškerých dalších legislativních změn.

Úvodní kapitoly jsou kapitoly obecné, které slouží k širšímu pochopení samotné podstaty účetnictví a obsahu současné právní regulace. Jejich obsah zůstává nezměněn, podobně jako se nemění pravidla a principy finančního účetnictví. Hlavním úkolem těchto kapitol je sjednotit pohled na stav a vývoj systému jako celku a také odbourat nezdravý pohled na účetnictví, na které mnozí i nadále stereotypně nahlíží jen jako na vyjádření skutečnosti má dáti/dal.

Postupem času budou však účetní čím dál více „vtahováni“ do procesu finančního řízení. Je třeba se připravit na to, že s nimi bude nutné stále častěji komunikovat o finančních operacích a finančních (účetních) případech. Nejen z těchto

důvodů je proto na místě se odpovídajícím způsobem na tyto způsoby komunikace připravit. Aby byl proces úspěšný, měli by tyto informace nabízet samotní účetní pracovníci.

Cílem II. dílu knihy s názvem Účetnictví je představit:

- zásady, které jsou spojeny s funkcí účetnictví,
- základní stavební kameny současné regulace účetnictví prostřednictvím zákona o účetnictví, prováděcí vyhlášky a českých účetních standardů,
- účetní případy a účetní souvztažnosti, které obvykle přicházejí v úvahu u příspěvkových organizací podle účtových tříd.

Jak již bylo uvedeno výše, 1. kapitola Obecné principy finančního účetnictví zůstává v nezměněné podobě. V různých souvislostech zde zdůrazňujeme skutečnost, že finanční účetnictví je vlastně již historicky založeno na věcných, obecně uznávaných zásadách, které zakládají pravidla rozlišování, vykazování a oceňování jednotlivých elementů při vedení účetnictví a sestavování účetních výkazů. Z toho důvodu zde uvádíme obecné principy účetnictví. Nejen účetním, ale hlavně i neúčetním pracovníkům by mohla posloužit jako vstupní informace a inspirace pro zlepšování procesů spojených s účetním systémem v jednotlivých příspěvkových organizacích. Tato kapitola slouží ke spolehlivé orientaci v daném předmětu, i když nenahrazuje (ani nemůže) učebnice základů účetnictví. Její podkapitoly umožňují určitou míru vhledu do zákonitostí systému účetnictví. Čtenář se v nich seznámí s pravidly a způsoby jejich fungování, aniž by byl přetěžován podrobnostmi.

Může tak porozumět ideovému základu současné regulace účetnictví. Pochopení uvedených pravidel je přitom předpokladem pro vzájemnou konstruktivní komunikaci mezi účetními a neúčetními (vedoucími) pracovníky za účelem zlepšování procesů řízení a kontroly. Text by tak měl přispět ke správnému vyhodnocení účinnosti uplatňovaných účetních metod v rámci primárního dohledu ze strany vedoucích účetních jednotek.

Pro rok 2018 nedochází k žádným významným změnám a novelizaci předpisů tvořící rámec právní regulace účetnictví pro příspěvkové organizace. Z toho důvodu jsou v publikaci ponechány jen vybrané významné změny předcházejícího období. Zbývající kapitoly 3–10 obsahují **příklady účetních souvztažností**.

Účetní příspěvkových organizací v publikaci tedy najdou **dostatek ukázek a doporučených postupů** včetně vysvětlujících poznámek. Tím tato publikace přispěje k jejich větší právní jistotě a potřebnému profesnímu rozhledu. Doufejme, že bude sloužit jako příručka každodenní praxe nejen pro účetní pracovníky.

V Praze 26. března 2018

Ing. Danuše Prokůpková